

ΤΕ Βιβλίο 1/10 1994 1994

ΕΡΩΤΙΑ

Ετήσια
Έκδοση
Δήμου
Χανίων

Ιστορία
Λαογραφία
Αρχαιολογία
Δοκίμιο
Λογοτεχνία

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
ΤΟΜΟΣ 3ος

ΧΑΝΙΑ 1994

ΟΙ ΕΥΕΛΠΙΔΕΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Είναι γνωστό ότι η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, φυτώριο άρτια καταρτισμένων στελεχών του Ελληνικού στρατεύματος, έχει να επιδείξει από το 1828, οπότε και ιδρύθηκε από τον Ιωάννη Καποδίστρια, μέχρι σήμερα, πλούσια ιστορία και ιδιαίτερα ηρωικές στιγμές σε περιπτώσεις εθνικής ανάγκης. Μια πτυχή από αυτή την πλούσια ιστορία θα ξεδιπλώσουμε σ' αυτή μας τη μελέτη: τη συμμετοχή των Ευελπίδων 1ης τάξης (ονομασία τάξεως 1943) στη θρυλική Μάχη της Κρήτης, τον Μάιο του 1941.

Η πορεία των Ευελπίδων αυτών είχε γραφεί από το χέρι της Μοίρας, από την εισαγωγή τους στη Σχολή, τον Οκτώβριο του 1940. Οι Εισιτήριες Εξετάσεις είχαν διενεργηθεί από 17 έως 31 Αυγούστου 1940 και στις 22 Σεπτεμβρίου τοιχοκολλήθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ο πίνακας των επιτυχόντων, οι οποίοι και κατετάγησαν στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων από τις 2 έως τις 9 Οκτωβρίου.

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, η είδηση της κήρυξης του Ελληνοϊταλικού Πολέμου έγινε δεκτή από τους Ευέλπιδες με ζητωκραυγές, πολεμικές ιαχές και άκρατο ενθουσιασμό. Την ίδια μέρα και σύμφωνα με το σχέδιο επιστράτευσης οι Ευέλπιδες της 3ης τάξης ονομάσθηκαν ανθυπολοχαγοί και ανακοινώθηκε η τοποθέτησή τους σε Μονάδες του Στρατού Εκστρατείας. Οι αξιωματικοί εκπαιδευτές, εκτός από ελάχιστους, αναχώρησαν για διάφορες Μονάδες καθώς και οι νέοι πλέον ανθυπολοχαγοί. Οι Ευέλπιδες της 2ης Τάξης ονομάσθηκαν ανθυπασπιστές και αναχώρησαν για τα Έμπεδα Τάγματα, ενώ στους πρωτοετείς Ευέλπιδες δόθηκε άδεια επ' αόριστον. Στα μέσα Νοεμβρίου ανακαλείται η άδειά τους και επανέρχονται στη Σχολή για να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, ώστε εντός εξαμήνου, σύμφωνα με ιδιαίτερο πρόγραμμα σπουδών, να καταστούν ικανοί αξιωματικοί. Και πράγματι από 25 Νοεμβρίου έως 5 Απριλίου 1941 η Σχολή μεταβάλλεται σε εκπαιδευτική καψέλη.

Αλλά στις 6 Απριλίου 1941 εξαπολύεται η Γερμανική επίθεση κατά της Ελλάδας. Οι Ευέλπιδες 1 ζητούν να συγκροτήσουν Λόχο και να αποσταλούν στις Θερμοπύλες, για να ανακόψουν την προέλαση των Γερμανών, αλλά το αίτημα τους απορρίπτεται.

Οι Γερμανοί βρίσκονται στις 23 Απριλίου στο ύψος της Γραβιάς και προχωρούν για την Αθήνα. Ο Βασιλιάς Γεώργιος, ο Πρωθυπουργός και η Ελληνική Κυβέρνηση φεύγουν για την Κρήτη, ενημερώνοντας τον Ελληνικό λαό με σχετικό διάγγελμα του Βασιλέως. Οι Ευέλπιδες επιμένουν πια να φύγουν και εκείνοι για την Κρήτη, αλλά και πάλι το αίτημά τους απορρίπτε-

ται. Συγχρόνως ανακοινώνεται διαταγή της Ανωτέρας Στρατιωτικής Διοικήσεως Αθηνών, με την οποία τους ανατίθενται αστυνομικά καθήκοντα για την τήρηση της τάξεως στην πόλη των Αθηνών, ενώ πλέον επίκειται η κατάληψή της από τους Γερμανούς. Η διαταγή αυτή, που ανακοινώνεται από τον επιτηρητή αξιωματικό στους Ευέλπιδες, δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτή και, με ένα στόμα, διαδηλώνουν την πρόθεσή τους να πολεμήσουν τον κατακτητή σε γραμμή μετώπου. Το αίμα της νιότης που ρέει στις φλέβες τους και η αδόκηστη Ελληνική ψυχή τους τους ενώνουν και ομόφωνα παίρνουν την απόφασή τους. Δεν είναι δυνατόν να μείνουν στην Αθήνα και να παραδοθούν αιμαχτηί στον εχθρό. Σαν Έλληνες και σαν στρατιώτες οφείλουν να ανταποκριθούν στο κάλεσμα της Πατρίδας. Η Κρήτη τους περιμένει και τους χρειάζεται, για να πολεμήσουν το Γερμανό εισβολέα εκεί.

Αλλά ας δούμε πώς εξελίχθηκαν τα γεγονότα λίγο πριν την αναχώρηση των Ευελπίδων για την Κρήτη. Στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, στο αρχείο Παύλου Γύπαρη, σώζεται η "Εκθεσις των διαδραματισθέντων γεγονότων εν τη Σχολή Ευελπίδων" που συντάχθηκε, αμέσως μετά την κάθοδο της Σχολής στο Κολυμπάρι, από τους επί κεφαλής αξιωματικούς την 30ή Απριλίου 1941 και η οποία έχει ως εξής:

"Από της 14ης Απριλίου εξ αιτίας φημών, αίτηνες ετίθεντο εν κυκλοφορία υπό μαθητών της ΕΣΕΑΠ (Εκτάκτου Σχολής Εφέδρων Αξιωματικών Πεζικού) εν τη Σχολή οι Ευέλπιδες ήρχισαν να ανησιζούν περί της περαιτέρω τύχης των.

Την πρωίαν της 16ης Απριλίου οι εν τη Σχολή υπηρετούντες ανθυπολοχαγοί Κουμανδράκης Αντώνιος, Πανταζόπουλος Γεώργιος, Παπαθανασίου Αχιλλεύς, Πρασσάς Κωνσταντίνος, Ταιριμώκος Κωνσταντίνος, Μπαϊρακτάρης Βασίλειος, Σνκιάτης Νικόλαος, Καρακώστας Χρήστος και Λάζαρης Ιωάννης, έχοντες εμπιστοσύνην εις τον εν τη Σχολή, ως καθηγητήν υπηρετούντα, υπολοχαγόν μηχανικού Λυγιδάκη Νικόλαον, ανηκοίνωσαν την απόφασιν την οποίαν έλαβον από κοινού την νύκτα της 15ης προς 16ην όπως εξασφαλίσουν την αναχώρησιν εξ Αθηνών των Ευελπίδων Πρώτης Τάξεως, με τον σκοπόν να συνεχίσουν τον υπέρ της Ελευθερίας της Ελλάδος Αγώνα, καθόσον ουδεμία προσπάθεια εγένετο προς τούτο εκ μέρους των διοικούντων την Σχολήν. Ο υπολοχαγός Λυγιδάκης υιοθετήσας αυθωρεί την γνώμην των εν λόγω ανθυπολοχαγών ανέφερεν εις τον λοχαγόν Δανίκαν Θεμιστοκλήν την απόφασιν των αξιωματικών όπως αναχωρήσουν μετά των Ευελπίδων και μόνον εκ της Σχολής και εξήτησεν όπως κανονισθούν από κοινού τα της αναχωρήσεως.

Ο ανθυπολοχαγός Πρασσάς Κωνσταντίνος την αυτήν ημέραν (16ην) ενεργών εντολή όλων των ανωτέρω αξιωματικών, επισκέφθη τους Στρατιωτικούς Ακολούθους της τε Αμερικανικής και της Αγγλικής Πρεσβείας προς τους οποίους και ανέφερεν την επιθυμίαν της Σχολής να συνεχίσει τον αγώνα παρά το πλεονέκτων των σιγμάτων. Εκ τούτων ο μεν στρατιωτικός ακόλουθος

της Αγγλικής Πρεσβείας επληροφόρησεν τον εν λόγω ανθυπολοχαγόν ότι τούτο θ' ανελάμβανε ευχαρίστως η Αγγλική κυβέρνηση, πλην όμως προς το παρόν της ήτο αδύνατον λόγω ανεπαρκείας μεταφορικών μέσων, ο δε της Αμερικανικής Πρεσβείας κ. Μπίκερ επληροφόρησε τούτον ότι προτίθεται να συνδράμει τους Ευέλπιδας δι' οιωνδήποτε μέσων και εις ην περίπτωσην δεν ηδύνατο αμέσως να εξασφαλίσει τα μεταφορικά μέσα, προυτίθετο να ασφαλίσει την Σχολήν εντός του κτιρίου της Πρεσβείας μέχρι της αφίξεως Αμερικανικών πλοίων δια την μεταφοράν των Ευελπίδων.

-Ο ανθυπολοχαγός Λάζαρος Ιωάννης και Κουμανδράκης Αντώνιος την αυτήν ημέραν, κοινή αποφάσει των αξιωματικών, μετέβησαν εις το στρατηγείον των εν Ελλάδι Βρετανικών δυνάμεων, όπου ο ταγματάρχης πυροβολικού κ. Καλογερόπουλος, σύνδεσμος των δύο στρατηγείων, εγνώρισεν αυτοίς ότι θα ενήργει παρά τω Βρετανικώ στρατηγείω δια την έγκαιρον μεταφοράν των Ευελπίδων, διότι προς το παρόν δεν διετίθεντο μεταφορικά μέσα, συνέστησε όπως τηρείται συνεχής σύνδεσμος μεταξύ της Σχολής και του στρατηγείου δια την εν ευθέτω χρόνω ικανοποίησιν της επιθυμίας των αξιωματικών της Σχολής και εξήτησεν όπως μεταβή εις το στρατηγείον ο επί κεφαλής της κινήσεως δια την αυτοτελεσματικωτέραν συνεννόησιν.

-Κατόπιν τούτων ο λοχαγός κ.Δανίκας μετέβη εις το στρατηγείον ελθών εις επαφήν και μετά της Α.Β.Υ. του Πρίγκιπος Πέτρου εις ον εξέθεσεν την επιθυμίαν ταύτην της Σχολής και ο οποίος ως σύνδεσμος της Ελληνικής Κυβερνήσεως μετά του Βρετανικού στρατηγείου θα ενήργει τα δέοντα δια την έγκαιρον αναχώρησιν της Σχολής εις Κρήτην. Ο κ.Δανίκας ευρίσκετο εν επαφή μετά της Α.Β.Υ. του Πρίγκιπος μέχρι της 23ης Απριλίου.

-Την 12ην ώραν της μεσημβρίας της 23ης Απριλίου εις ερώτησιν του ανθυπολοχαγού κ. Πρασσά περί του αποτελέσματος των ενεργειών του είπεν, παρουσία και του ανθυπολοχαγού κ.Κουμανδράκη, ότι έχασεν πάσαν ελπίδα εκ των ενεργειών του, πλην όμως την 3ην απογευματινήν ώραν ότι είχε συνέντευξιν τινα, εξ ης ελπίζει να επιτύχει τι το θετικόν.

-Την 12ην ώραν ο ανθυπολοχαγός κ.Πρασσάς, μετά την απάντησιν του λοχαγού κ.Δανίκα, μετέβη εις τον Υπουργόν της Δημοσίας Ασφαλείας κ.Μανιαδάκην εις τον οποίον παρουσιασθείς ανέφερεν τα των μέχρι τούδε ενεργειών δια την μεταφοράν της Σχολής και, επειδή αύται εις ουδέν κατέληξαν, υπέβαλε παράκλησιν όπως, ει δυνατόν, διατεθώσι εκ μέρους του Υπουργείου Ασφαλείας ο απαιτούμενος αριθμός αυτοκινήτων δια την μεταφοράν της Σχολής μέχρι λιμένος τινός της Πελοποννήσου προς επιβίβασιν δια Κρήτην.

-Ο κ.Υπουργός απήντησεν ότι αφ' ενός η χορήγησις των μέσων τούτων δεν είναι εύκολος, αφ' ετέρου δε η εις Κρήτην μεταφορά της Σχολής είναι ενέργεια λίαν παρακινδυνευμένη λόγω των συνεχών βομβαρδισμών των λιμένων επιβιάσεως της Πελοποννήσου και της Κρήτης.

-Επειδή την εσπέραν της 22ας Απριλίου είχε ληφθεί από κοινού η απόφα-

σις όπως αναχωρήσει η Σχολή οποιαδήποτε την νύκτα της 23ης, ο υπολοχαγός Λυγιδάκης, αν και ελεύθερος υπηρεσίας δια την ημέραν εκείνην, ανέλαβε καθήκοντα αξιωματικού υπηρεσίας δια να διευκολύνει την αναχώρησιν της Σχολής.

-Μεταξύ της 16ης και 18ης ώρας της 23ης Απριλίου εντός του Ταμείου της Σχολής συνήλθον οι κάτωθι εκ των κ.κ. αξιωματικών: Έφεδρος λοχαγός Δανίκας, υπολοχαγός μηχανικού Λυγιδάκης Νικόλαος, ανθυπολοχαγός πεζικού Πανταζόπουλος Γεώργιος, ανθυπολοχαγός πεζικού Πρασσάς Κωνσταντίνος και ανθυπολοχαγός πεζικού Τσιριμώκος Κωνσταντίνος, οίτινες και συνεσκέφθησαν περί του πρακτέου.

-Ο λοχαγός κ.Δανίκας επιστρέφων εκ της συναντήσεως του μετά της Α.Β.Υ. του Πρίγκιπος Πέτρου και μέλους της νεοσχηματισθείσης Κυβερνήσεως επληροφόρησεν ότι δεν είναι δυνατή η μεταφορά της Σχολής και ότι κατόπιν τούτου έκαστος πρέπει να αποφασίσει δια την ιδίαν του τύχην. Εις ερώτησιν του υπολοχαγού Λυγιδάκη "Αν φύγωμεν ημείς τι θ' απογίνουν οι Ευέλπιδες;" απήντησεν επί λέξει: "Έκανα παιδάκι μου ό,τι μου ήτο δυνατόν, Εμόχθησα επί τόσας ημέρας αλλά δεν είμαι και Πρωθυπουργός να διατάζω την αναχώρησιν της Σχολής. Πρέπει ο καθείς να κυττάξει με τι μέσον θα φύγει". Ο υπολοχαγός Λυγιδάκης του έθεσεν υπ' όψιν εν σχέδιον επιτάξεως αυτοκινήτων άμα τη επελεύσει του σκότους δια δέκα μικρών περιπόλων αίτινες μετ' εφ' όπλου λόγχης θα επέτασσον δια της βίας αυτοκίνητα διερχόμενα εκ της λεωφόρου Αλεξάνδρας δια την επιβίβασιν της Σχολής και ταχείαν αναχώρησιν της δια Πελοπόννησον. Το σχέδιον τούτο ηρνήθη να υιοθετήσει ο κ. λοχαγός όστις και απήλθεν εκ της Σχολής χωρίς να τον επανιδουν οι αξιωματικοί.

-Ούτως είχαν τα πράγματα ότε ο Διοικητής του Τάγματος Ευελπίδων λοχαγός πεζικού κ. Δροσόπουλος Δημήτριος αντιληφθείς ως φαίνεται τας ενεργείας των αξιωματικών ανέφερεν εις τον Διοικητήν της Σχολής αντισυνταγματάρχην πυροβολικού κ. Καμαρινόν Ευστράτιον περί τούτων και μετ' ολίγον εθεάθη εξερχόμενος της Σχολής.

-Την 20ήν ώραν συνήλθον εις το Ταμείον της Σχολής εκ μέρους και των λοιπών αξιωματικών οι υπολοχαγός μηχανικού Λυγιδάκης Νικόλαος, ανθυπολοχαγός Κουμανδράκης Αντώνιος, ανθυπολοχαγός πεζικού Πανταζόπουλος Γεώργιος, ανθυπολοχαγός πεζικού Τσιριμώκος Κωνσταντίνος, ανθυπολοχαγός πεζικού Πρασσάς Κωνσταντίνος, ίνα λάβωσι οριστικήν απόφασιν δια την αναχώρησιν της Σχολής. Μετ' ολίγον όμως ηκούσθησαν βηματισμοί έξωθι και ηναγκάσθησαν να απέλθουν. Εξερχόμενος τελευταίος όλων ο υπολοχαγός Λυγιδάκης ειδοποιήθη να μεταβεί εις τον Διοικητήν της Σχολής όστις και διάταξε να επιβή του σταλέντος επί τούτω εκ του φρουραρχείου αυτοκινήτου και μεταβή εις την Ανωτέραν Στρατιωτικήν Διοίκησιν προς εξέτασιν.

-Άμα τη εξόδω του εκ του γραφείου του Διοικητού ο εν λόγω υπολοχαγός

ειδοποίησεν τον ανθυπολοχαγόν κ. Πρασσάν ότι ως φαίνεται εκ των πραγμάτων συλλαμβάνεται και ότι δεν θα μεταβεί εις την Στρατιωτικήν Διοίκησιν, αλλά θα εξήρχετο και θα μετέβαινεν εις οικίαν τινά πλησίον της Σχολής, όπου και θα ανέμενε την διέλευσιν της Σχολής.

-Άμα τη εξόδω του υπολοχαγού Λυγιδάκη εκ του Διοικητηρίου προς την πλατείαν της Σχολής, οι Ευέλπιδες, αντιληφθέντες εκ της παρουσίας του αυτοκινήτου του Φρουραρχείου ότι πρόκειται να συλληφθεί ο υπολοχαγός Λυγιδάκης, εκάλεσαν αυθορμητώς εις τα όπλα την Σχολήν, εξεδίωξαν βία τον οδηγόν του αυτοκινήτου, κατέλαβον τας πύλας της Σχολής ένοπλοι και εγκατέστησαν φρουράς προς πρόληψιν ενόπλου επιμβάσεως του Φρουραρχείου.

-Κατά τον αυτόν χρόνον ο υπολοχαγός Λυγιδάκης ευρεθείς προ της ομοθυμίου επιθυμίας των Ευελπίδων διάταξε όπως αναχωρήσουν αμέσως και άνευ αναβολής εκ της Σχολής και έθεσε εις εφαρμογήν το προταθέν υπ' αυτού σχέδιον κατά το απόγευμα της ημέρας εκείνης.

-Μετ' ολίγον ο Επιτελάρχης της Στρατιωτικής Διοικήσεως Αθηνών συνταγματάρχης πεζικού κ. Πεντζόπουλος Θωμάς, κατόπιν τηλεφωνικής αναφοράς των εν τη Σχολή συμβαινόντων υπό του Διοικητού κ. Καμαρινού, εκάλεσεν εις το τηλέφωνον τον αρχηγόν της πρώτης τάξεως των Ευελπίδων Σπυρόπουλον Κωνσταντίνον του Νικολάου από τον οποίο εξήτησε να πληροφορηθεί τι επιθυμούν οι Ευέλπιδες. Ούτος προσελθών εις το τηλέφωνον του Υπασπιστηρίου της Σχολής, παρουσία του Διοικητού της Σχολής κ. Καμαρινού, ανέφερεν εις τον κ. Επιτελάρχην ότι κατόπιν συγκεντρώσεως της Τάξεως ελήφθη η ομόθυμος απόφασις όπως οι Ευέλπιδες ή σταλούν εις το μέτωπον να πολεμήσουν ή εις Κρήτην όπου μετίβη και ο Βασιλεύς με την Κυβέρνησιν, ίνα συνεχίσουν την εκπαίδευσίν των και εν συνεχεία πολεμήσουν εκείθεν τους επιδρομείς. Ο κ. συνταγματάρχης εξήτησεν εν συνεχεία όπως του επιτραπεί και έλθει εις την Σχολήν δια να επικοινωνήσκει απ' ευθείας μετά των Ευελπίδων.

-Μετ' ου πολύ αφίχθη εις την Σχολήν και εξήτησε να ιδεί τον υπολοχαγόν κ. Λυγιδάκην όστις ευρίσκετο εν τη πλατεία ρυθμίζων τα της εκκινήσεως. Παρά του κ. υπολοχαγού εξητήθη όπως γίνει συγκέντρωσις του Τάγματός ίνα ομιλήσει ο κ. Επιτελάρχης. Τούτο και εγένετο και ο κ. Επιτελάρχης προσεπάθη να μεταπειθεί τους Ευέλπιδας από του να αναχωρήσουν την νύκτα εκείνην ως επιμόνως εξήτουν, υποσχόμενος να επιτύχει την επομένην την έγκρισιν της Κυβερνήσεως δια την αναχώρησιν της Σχολής. Περί την 23ην ώραν ο κ. Πεντζόπουλος, ευρεθείς προ της αμετακλήτου αποφάσεως των Ευελπίδων όπως αναχωρήσουν εντός της ιδίας νυκτός, μετίβη εις το τηλέφωνον του αξιωματικού υπηρεσίας μετά του υπολοχαγού κ. Λυγιδάκη και των ανθυπολοχαγών κ.κ. Πανταζοπούλου, Τσιριμώκου, Παπαθανασίου και Πρασσά, ανέφερεν τα γεγονότα εις τον Ανώτερον Στρατιωτικόν Διοικητήν στρατηγόν Καβράκον. Ο στρατηγός ύβρισε από τηλεφώνου τον υπολοχαγόν κ. Λυγιδάκην διότι "ηγήθη" στάσεως εν τη Σχολή καίτοι υπό του κ.

Πεντζοπούλου τω ανεφέρθη ότι πρόκειται περί ανθοομήτου πατριωτικής εκδηλώσεως των Ευελπίδων.

-Κατόπιν ο κ. Επιτελάρχης ανέφερεν εις τον Υπουργόν των Στρατιωτικών όστις και έδωσε την συγκατάθεσίν του δια την αναχώρησιν της Σχολής, υπό την ηγεσίαν του υπολοχαγού μηχανικού κ. Λυγιδάκη. Κατελθών ο κ. Πεντζοπούλος εκ του γραφείου αξιωματικού υπηρεσίας διεβίβασε εις τους Ευέλπιδας τα της αποφάσεως του κ. Υπουργού, ην εδέχθησαν μετ' ακρατήτου ενθουσιασμού, ηγχήθη δε εις τους Ευέλπιδας, εις ους και εγνώρισέ ότι εφ' όσον τό ζητούν θα φύγουν αμέσως υπό την ηγεσίαν του υπολοχαγού κ. Λυγιδάκη.

-Εν τω μεταξύ συμπληρωθεισών των προετοιμασιών, ετίθη εις κίνησιν η Σχολή την 2αν ώραν της 24ης Απριλίου.

-Ολίγον προ της αναχωρήσεως ο ανθυπολοχαγός διαχειρίσεως κ. Κουμανδράκης ανέφερεν εις τον κ. Λυγιδάκην αν θέλει να ειδοποιήσει τον λοχαγόν κ. Δανίκαν ίνα ακολουθήσει. Ούτος συγκατετέθη και απέστειλε εις την οικίαν του λοχαγού επιταχθέν αυτοκίνητον ίνα τον παραλάβει, βέβαιος ών ότι θα ηκολούθη ουχί όμως και ως επί κεφαλής των Ευελπίδων, αλλ' απλώς και μόνον διότι εγνώριζε την τελευταίαν απόφασιν του λοχαγού όπως αναχωρήσει εξ Αθηνών.

Η παρούσα Έκθεσις συνετάγη από κοινού υπό των κάτωθι υπογεγραμμένων ίνα ριφθεί πλήρες φως εις την εξέλιξιν ην έλαβον τα γεγονότα.

Εν Κολυμταρίω τη 30 Απριλίου 1941.

Υπολοχαγός μηχανικού Λυγιδάκης Νικόλαος
Ανθυπολοχαγός πεζικού Παναζόπουλος Γεώργιος
Ανθυπολοχαγός πεζικού Παπαθανασίου Αχιλλεύς
Ανθυπολοχαγός πεζικού Πρασσάς Κωνσταντίνος
Ανθυπολοχαγός πεζικού Τσιριμώκος Κωνσταντίνος
Ανθυπολοχαγός πεζικού Μπαϊρακτάρης Βασίλειος
Ανθυπολοχαγός διαχειρίσεως Κουμανδράκης Αντώνιος."

Πριν από την επιβίβαση των Ευελπίδων στα αυτοκίνητα, ο Εύελπης Γεώργιος Τσακαλώτος, μαζί με τους Ευέλπιδες Παγουρτζή και Μακρή, έσπευσε και παρέλαβε τη σημαία της Σχολής από τα γραφεία της Διοικήσεως και τη μετέφερε στο χώρο συγκεντρώσεως των Ευελπίδων. Ο τότε υπολοχαγός και επι κεφαλής της Σχολής Νικόλαος Λυγιδάκης αναφέρει σχετικά:

"Προ της επιβιβάσεως των Ευελπίδων επί των αναμενόντων εντός του προαυλίου αυτοκινήτων, η Σημαία της Σχολής, αφού εχαιρετίσθη υπό των κατά λόχους και διμοιρίας συντεταγμένων Ευελπίδων, έκλινεν ευλαβικά προ του Ηρώου των υπέρ της Πατρίδος πεσόντων αξιωματικών, εις ένδειξιν του ότι η ψυχή των ζώντων Ευελπίδων, εικονιζομένη εις τας ιδίας πτυχάς της

κκανολεύκου, υπέσχετο εις την ψυχὴν των αθανάτων ἡν ἐσυμβόλιζεν ἡ μαρμαρίνη στήλη του Ηρώου ὅτι το παράδειγμα αὐτῶν των ἐνδόξων νεκρῶν ὠμνον να ἀκολουθήσουν καὶ οἱ νεαροὶ βλαστοὶ τῆς Σχολῆς του 1941, ἐνῶ ἡ σιωπὴ τῆς στιγμῆς ἐκ μέρους των ὡς ἀγαλμάτων ἀκίνητοῦντων Εὐελπίδων δὲν ἐπεσφράγιζεν ἀπλῶς τὴν μερότητα τῆς στιγμῆς ἀλλὰ καὶ διεβεβαίωνε τὴν περικοπὴν του μεροῦ των ὄρκου:

".....Υπερασπίζω με πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τὰς σημαίας, να μὴ τὰς εγκαταλείπω μὲν να ἀποχωρίζομαι ποτὲ ἀπ' αὐτῶν....".

Ἐτσι σὲ 3 το πρῶτῆς 24ῆς Ἀπριλίου 1941 καὶ το τελευταῖο ὄχημα τῆς φάλαγγας που μετέφερε τὴ Σχολὴ Εὐελπίδων εγκατέλειπε τὴν Ἀθῆνα. Τους Εὐελπίδες συνόδευαν ὁ με ἐντολὴ ἈΣΔΑ διοικητῆς τῆς Σχολῆς Νικόλαος Ἀνγιδάκης, ὁ ἐφεδρὸς ἐκ μονίμων λοχαγὸς πεζικοῦ Θεμιστοκλῆς Δανίνας, οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ διμοιρίτες Πανταζόπουλος, Παπαθανασίου, Πρασσάς, Μπαϊρακτάρης, Τοιρμώκος καὶ οἱ βοηθοὶ τους Εὐελπίδες Π Ἀργυριάδης, Βιαίτιος, Διαμαντῆς, Καραμπάτης, Κούτσιος, Μόραλης, Μπουζῆς, Πατεράκης, Πιτέρης, Πιτέρος καὶ Πολυκαλᾶς. Ἀκολουθοῦσαν ἀκόμη ὁ ὑπίατρος Φατοῖας, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς διαχείρισης Κουμανδράκης καὶ ἡ νοσοκόμος τῆς Σχολῆς Μαγδαληνὴ Στυρίδωνος. Μαζί τους οἱ Εὐελπίδες εἶχαν τὴ σημαία τῆς Σχολῆς, λίγα τρόφιμα καὶ τὸν οπλισμὸ τους. Γι' αὐτὸν τὸν οπλισμὸ πρέπει να ἀναφερθεῖ ὅτι, ὅταν σὲ 2 Ὀκτωβρίου 1941 εἶχαν καταταγεῖ οἱ Εὐελπίδες τῆς Πρώτης Τάξεως, εἶχαν ἐφοδιασθεῖ με ἀτομικὰ τουφέκια Μάλινχερ ἀπὸ τὰ ἀρίστα ὅπλα τῆς ἐποχῆς. Με τὴν κήρυξη ὅμως του Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, αὐτὰ παραδόθηκαν γιὰ χρῆση ἀπὸ τὶς μαχόμενες μονάδες καὶ στοὺς Εὐελπίδες δόθηκαν γιὰ εκπαιδευτικὸς καὶ μόνον σκοποῦς τουφέκια Μάουζερ του 19ου αἰῶνα. Το ἴδιο συνέβη καὶ με τὰ ἀντόματα ὅπλα. Ἐτσι οἱ Εὐελπίδες φεύγοντας ἀπὸ τὴ Σχολὴ εἶχαν μαζί τους τὰ ἀτομικὰ ὅπλα καὶ τριάντα φυσίγγια γιὰ το κάθε ἓνα καθὼς καὶ 3.000 φυσίγγια ὡς ἐφεδρικά, πέντε οπλοπολυβόλα υποδείγματος του 1915, σχεδὸν ἀχρηστὰ λόγω φθορῶν καὶ ἐλλείψεως ταινιών, με 150 φυσίγγια το κάθε ἓνα, καθὼς καὶ 200 χειροβομβίδες Μίλς. Ἀργότερα, κατὰ τὴ διαδρομὴ τους μέσω Κυθήρων, κατασχέθηκε ἀπὸ τοὺς Εὐελπίδες καὶ ἓνα πολυβόλο Σαιντ-Ετιέν με λίγες ταινίες φυσιγγίων.

Γύρω σὲ 7 το πρῶτῆς 24ῆς Ἀπριλίου ἡ Σχολὴ, κινούμενη σὲ τὴν οδὸ Ἀθηνῶν - Κορίνθου, φθάνει σὲ Χιλιόμοδι καὶ Νεμέα, ὅπου βομβαρδίζεται καὶ πολυβολεῖται ἀπὸ τὴ Γερμανικὴ Ἀεροπορία, γι' αὐτὸ καὶ ἀποφασίζεται ἡ μετακίνηση μόνον τὴ νύκτα. Ἐτσι το βράδυ τῆς ἰδίας μέρας ἡ φάλαγγα ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Τρίτολη ἀπὸ καὶ φθάνει σὲ 5 το πρῶτῆς 25ῆς Ἀπριλίου. Ὁ φρούραρχος Τριτόλεως προσπαθεῖ να ἐμποδίσῃ τὴν πορεία τῆς Σχολῆς με τὴν ἀποστολὴ ἐνοπλῆς διμοιρίας, ἀλλὰ προσκρούει σὲ τὴ θέληση καὶ τὸ σθένος των Εὐελπίδων που συνεχίζουν, καὶ σὲ 8 το βράδυ ἀναχωροῦν γιὰ τὴ Σπάρτη. Ἐνα τμήμα Εὐελπίδων ἀποστέλλεται σὲ τὸ Γύθειο γιὰ τὴν ἐξεύρεση

πλωτών μέσων για την αναχώρηση από την Πελοπόννησο. Η υπόλοιπη φάλαγγα συνεχίζει και τα ξημερώματα της 26ης Απριλίου φθάνει στο χωριό Τάραφα. Το μεσημέρι ένας χωρικός και μερικές γυναίκες έφεραν και μοίρασαν στους επί τρεις μέρες νηστικούς Ευέλπιδες ψητό κρέας, τυρί, ψωμί, κρασί και λίγα πορτοκάλια.

Το βράδυ η Σχολή αναχωρεί και πάλι. Φθάνει στο Γύθειο στις 8 και στις 11 τη νύκτα επιβιβάζεται σε δυό μικρά πλοία. Μέσα σε σφοδρή θαλασσοταραχή, κατευθύνονται στα Κύθηρα. Το ένα και μεγαλύτερο πλοiάριο με τους περισσότερους Ευέλπιδες κατορθώνει να φθάσει τις πρωινές ώρες σε έναν όρμο στα Κύθηρα και από εκεί πεζή η Σχολή φθάνει στην Αγία Πελαγία. Το άλλο μικρότερο πλοiάριο, αφού υπέστη τη φοβερή θαλασσοταραχή όλη τη νύχτα, άραξε στην Πλύτρα, όπου βομβαρδίστηκε από τη Γερμανική Αεροπορία και βυθίστηκε τις πρωινές ώρες της 27ης Απριλίου. Το ίδιο βράδυ οι Ευέλπιδες και οι αξιωματικοί τους αναχώρησαν με ένα άλλο μικρό πλοiάριο για τα Κύθηρα και τις πρωινές ώρες της 28ης Απριλίου έφθασαν στην Αγία Πελαγία και ενώθηκαν με τους υπόλοιπους συμπατριώτες τους.

Το βράδυ της 28ης Απριλίου τα δυο πλοiάρια αναχωρούν για την Κρήτη. Κατά τη διάρκεια μάλιστα της διαδρομής τους λίγο έλειψε να συντριβούν μέσα στο σκοτάδι από Αγγλικά πολεμικά πλοiα. Όμως τα ξημερώματα οι Ευέλπιδες μπορούσαν να διακρίνουν τις ακτές του ιερού Νησιού και τις πρωινές ώρες της 29ης Απριλίου 1941, πλέοντας γύρω από τη χερσόνησο Ροδωπού, έφθασαν στο χωριό Κολυμπάρι, όπου και αποβιβάστηκαν. Στρατοπέδευσαν στη Μονή Οδηγήτριας Κυρίας (Μονή Γωνιάς) και η Διοίκηση εγκαταστάθηκε σε καλιά, που παραχώρησε το Μοναστήρι, μετά την ευλογία της σημαίας της Σχολής από τον Επίσκοπο Κισάμου και Σελίνου Ευδόκιμο Συγγελάκη.

Η είδηση ότι η Σχολή Ευελπίδων είχε φύγει για την Κρήτη προκάλεσε αίσθηση. Το ραδιόφωνο της Γερμανοκρατούμενης πια Αθήνας, σχολιεύοντας στην παρατηρητοσύνη των ακροατών, μετέδιδε σε συνεχείς εκπομπές ότι:

"Η Σχολή Ευελπίδων, πειραθείσα να διαπεραιωθεί μέσω Πελοποννήσου εις Κρήτην, εβομβαρδίσθη υπό των ημετέρων δυνάμεων και κατεστράφη ολοσχερώς". Η Σχολή δεν είχε βέβαια καταστραφεί. Και η ενέργεια των Ευελπίδων να φύγουν, για να πολεμήσουν τον εισβολέα στα άγια χώματα της Κρήτης, σχολιάστηκε από τους ξένους ραδιοσταθμούς ιδιαίτερα. Το Β.Β.Σ. στην εκπομπή του στις 9:15 της 30ης Απριλίου σημείωνε: *"Τους μαχητάς της Κρήτης ήλθον να ενισχύσουν και 300 Ευέλπιδες με τους αξιωματικούς των οι οποίοι μετά ένδοξον πορείαν μέσω της Πελοποννήσου και εις πείσμα των Γερμανών οι οποίοι επεδίωξαν, χωρίς να το επιτύχουν, την καταστροφήν των, κατέχουν από σήμερον θέσιν εις τας επάλξεις του φρουρίου Κρήτη..."* Σε άλλο σχόλιο του πρεσβευτή Δ. Κακλαμάνου στις 21:25 της 1ης Μαΐου αναφερόταν: *"Οι ήρωες των Θερμοπυλών, Μαραθώνος και Σαλαμίνος δεν ήτο δυνατόν να μείνουν και σήμερον χωρίς μιμητάς, ανταξίους απογόνους."*

Το παράδειγμα των 300 Ευελπίδων που παρά την αντίδραση της Διοικήσεως των έφηναν σαν πουλιά από το κλουβί των, μαζί με την ένδοξη σημαία των, για την Κρήτη και έφθασαν τώρα σίγουρα εκεί για να συμβάλουν με τις δυνάμεις των στην άμυνα της Νήσου, θα πείσει ασφαλώς τον Χίτλερ πως, αν ποτέ τολμήσει ως και εκεί, οι ορδαι του θα συντριβούν, όπως και τον Ξέρξου, από την αλύγιστη δύναμη των νεωτέρων Ελλήνων. Γιατί σαν τους αδάμαστους 300 Ευέλπιδες έχει πολλούς, έχει χιλιάδες το φρούριο της Κρήτης...." Αλλά και το ραδιόφωνο της Μόσχας στις 10:20 της 2ας Μαΐου μετέδιδε ότι: "Η ψυχή των ηρώων της αρχαίας Ελλάδας δεν έλειψε κι από τους σύγχρονους Έλληνες. Μετά την Αλβανία και τα οχυρά, η Κρήτη θα δώσει το τελευταίο χτύπημα στους Ναζιζδες του Χίτλερ. Τα παλληκάρια της, εκείνα που φθάνουν καθημερινά από την Ελλάδα στην Κρήτη, θα πολεμήσουν αποφασιστικά, αν ο Χίτλερ τολμήσει να κτυπήσει εκεί... 300 Ευέλπιδες πέρασαν από την Ελλάδα στην Κρήτη με την απόφαση να θυσιαστούν αλλά να μην αφήσουν να περάσει ο εχθρός στη στεγνή ελεύθερη γη...".

Οι Ευέλπιδες, όπως ήδη αναφέρθηκε, βρισκόταν εγκατεστημένοι στη Μονή Γωνιάς. Την ίδια την ημέρα της αφίξεώς τους, την 29η Απριλίου 1941, ο Διοικητής τους (από 23 Απριλίου έως 2 Μαΐου, οπότε και αντικαταστάθηκε) Νικόλαος Λυγιδάκης, στον ιερό χώρο της Μονής, ανέγνωσε την παρακάτω ημερήσια Διαταγή:

"Ευέλπιδες,

Κατόπιν εξαημέρων περιπετειωδών και εντατικών, πλήρων στερήσεων, αγώνων αξιαμένων από της σκέπης της Σχολής σας εις Αθήνας και συνεχισθέντων αδιακόπως καθ' όλην την πορείαν σας μέχρι της αφίξεώς σας ενταύθα, ερωμένως επαλαίσατε και υπερνικήσατε πολλές και ποικίλας αντιδράσεις, ημετέρων, εχθρού και στοιχείων της φύσεως.

Ιδού σήμερον ευρίσκεσθε εις τον πρώτον σταθμόν της αποστολής σας αυτοθυσίας, ην οικεία βουλήσει ανελάβατε.

Ο άλλος τον οποίον ήδη επιτελέσατε θα αναγραφεί εις τας πλήρεις γενναίων ανδραγαθημάτων δέλτους της πολεμικής ιστορίας του Έθνους μας ως πρώτον παράδειγμα ομαδικής ηθελημένης ενεργείας δι' αυτοθυσίαν και αναλήψεως αυτοβούλως δράσεως χάριν των ευγενεστέρων ανθρωπίνων ιδεωδών της Τιμής και της Ελευθερίας.

Εν ενί σώματι και μια ψυχή οι 300 Ευέλπιδες, πρώτοι και αυτόκλητοι, εσπεύσατε να δώσετε το "παρόν" εις το σάλπισμα κινδύνου της Πατρίδος σας. Ομιώζουσα αύτη εκ των πληγμάτων των εχθρών της ελπίζει νυν και αναμένει εξ Υμών την σωτηρίαν της.

Πεποιθώς επί την ανδρείαν σας και το αθάνατον πνεύμα αυταπαρνήσεως, ων δείγματα λίαν προσφάτως εδώσατε.

ΑΠΕΥΘΥΝΩ

Προς πάντας ομού και ένα έκαστον ιδιαίτέρως το ΕΥΓΕ

ΑΠΟΤΟΛΜΩ

να προδικάσω την ευτυχή ολοκλήρωσιν της αυτοεπωμισθείσης αποστολής σας εν τη εκτέλει της οποίας η Σχολή Ευελπίδων προμαχούσα των άλλων γενναίων στρατιωτικών μονάδων εις το πεδίο της Μάχης της Κρήτης ην Θεία Βούλησις της έταξε, γονυπετής προ της Μητρός Ελλάδος θα δυνηθεί διεκδικούσα τον κότινον της Νίκης να αναφωνήσει προς αυτήν: "Τον δρόμον τετέλεκα, την πίστιν τετήρηκα, νυν απόκειται μοι ο της Δικαιοσύνης Στέφανος".

Εν Μονή Γωνιάς Κισάμου Κρήτης.

Ο Διοικητής της Σχολής

Λυγιδάκης Νικόλαος Υπολοχαγός Μηχανικού"

Από την άφιξή της στο Κολυμπάρι η Σχολή υπήχθη απ' ευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών το οποίο και απέστειλε στις 2 Μαΐου νέο Διοικητή και αξιωματικούς για τη συνέχιση της εκπαίδευσης των Ευελπίδων. Έτσι η διάρθρωση της Διοίκησης διαμορφώθηκε ως εξής:

Διοικητής: αντισυνταγματάρχης πεζικού Λουκάς Κίτσος
Υποδιοικητής και Διευθυντής Σπουδών: λοχαγός πεζικού Αθανάσιος Ρογκάκος
Επόπτης Οικ. Υπηρεσιών: εφ. εκ μον. λοχαγός πεζικού Θεμιστ. Δανίας
Βοηθός Διευθυντού Σπουδών: υπολοχαγός πεζικού Χαρίλαος Τσεταπαδάκης
Ιατρός Τάγματος: υπίατρος Παναγιώτης Φατσέας
Ταμίας και Διαχειριστής: ανθυπολοχαγός διαχειρ. Αντώνιος Κουμανδράκης
Υπασπιστής: έφεδρος ανθυπολοχαγός Αθανάσιος Κακαβούνης
Καθηγητής τεχν. μαθημάτων: εφ. εκ μον. υπολοχαγός πεζικού Νικολ. Λυγιδάκης
Διοικητής 1ου Λόχου: υπολοχαγός πεζικού Ηλίας Ευθυμιόπουλος
" 1η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Αχλλεύς Παπαθανασίου
" 2η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Βασίλειος Μπαϊρακτάρης
" 3η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Κωνσταντίνος Πρασιός
Διοικητής 2ου Λόχου: υπολοχαγός πεζικού Δημήτριος Κωνσταντόπουλος
" 1η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Σπυρίδων Γεροντικός
" 2η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Κωνσταντίνος Τσιρμμάκος
" 3η Διμοιρία: ανθυπολοχαγός πεζικού Γεώργιος Πανταζόπουλος
Στοιχείο πολυβόλου: ανθυπολοχαγός Μανωλόπουλος

Από αυτούς ο Διοικητής Λουκάς Κίτσος και οι Ρογκάκος, Τσεταπαδάκης, Κακαβούνης, Κωνσταντόπουλος, Γεροντικός και Μανωλόπουλος τοποθετή-

θιγαν στη Σχολή στις 2 Μαΐου, ο Ευθυμόπουλος, αν και τραυματίας, είχε ακολουθήσει τους Ευέλπιδες από την Τρίτολη, ενώ όλοι οι υπόλοιποι είχαν συνοδεύσει τη Σχολή από την αναχώρησή της από την Αθήνα.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Σχολή υπήχθη στο υπουργείο Στρατιωτικών, όπως επί λέξει αναφέρει η με αριθμό εμπιστευτικού πρωτοκόλλου 4/1-5-41 σχετική Διαταγή.

"Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων υπάγεται απ' ευθείας υπό τας διαταγάς του Υπουργείου Στρατιωτικών από πάσης απόψεως.

Οι ήδη παρ' αυτή υπηρετούντες Ανθυπασπισταί τίθενται εις την διάθεσιν της Στρατιωτικής Διοικήσεως Κρήτης, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως εκπαιδευταί των εν τη Νήσω Ταγμάτων εκπαιδευσεως.

Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων να υποβάλει ημίν ονομαστικήν κατάστασιν των Αξιωματικών αυτής, εν η να συμπεριλαμβάνονται και οι Ανθυπασπισταί.

Ωσαύτως να υποβάλει ημίν ονομαστικήν κατάστασιν των μαθητών αυτής μετά των στρατολογικών των στοιχείων

Χανιά 1 Μαΐου 1941

*Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως και Υπουργός των Στρατιωτικών
Εμμανουήλ Τσουδερός"*

Αλλά παράλληλα με την εκπαίδευση είχε αρχίσει και η προετοιμασία για την επικείμενη μεγάλη Μάχη. Έτσι στις 4 Μαΐου με το υπ' αριθμ. 66 έγγραφο, υπογεγραμμένο από τον Υπουργό Στρατιωτικών Εμμ. Τσουδερό, διαβιβάζεται από τη Διεύθυνση Επιμελητείας κατάσταση διαφόρων αιτουμένων από τη Σχολή υλικών προς το Έμπειρο Τάγμα Χανίων με την εντολή χορήγησής τους στους Ευέλπιδες, οι οποίοι εξουσιοδοτούντο να προμηθευτούν - λόγω του επείγοντος - από το ελεύθερο εμπόριο όσα είδη δεν μπορούσε να τους δώσει το Έμπειρο Τάγμα, πάντοτε βέβαια τηρουμένων των σχετικών διατάξεων, και να υποβάλουν έκθεση της γενομένης δαπάνης.

Αλλά και η Διεύθυνση Προσωπικού ζητά από τη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης στις 5 Μαΐου τη μετάθεση στη Σχολή Ευελπίδων 17 οπλιτών, κατά προτίμηση βοηθητικών και ανηκόντων σε μεγαλύτερες κλάσεις, και συγκεκριμένα δύο κουρέων, δύο ραπτών, δύο υποδηματοποιών, τεσσάρων εγγραμμάτων, δύο μαγείρων και πέντε ανδρών για μεταφορά τροφίμων, κ.λ.π.

Στις 8 Μαΐου η Διεύθυνση Προσωπικού ζητά από τη Στρατιωτική Διοίκηση Κρήτης να διατάξει το Στρατιωτικό Νοσοκομείο να χορηγήσει φαρμακευτικά είδη στους Ευέλπιδες. Και πράγματι αποστέλλεται η εντολή προς το Νοσοκομείο να χορηγηθεί το φαρμακευτικό και υγειονομικό υλικό, σύμφωνα με τη σχετική κατάσταση που είχε υποβληθεί από τη Σχολή Ευελπίδων. Σε απάντηση σχετικού εγγράφου της Σχολής, με το οποίο εξητείτο η χορήγη-

ση ειδών τροφίμων, η Διεύθυνση Επιμελητείας γνωστοποιεί στις 14 Μαΐου στη Σχολή ότι η χορήγηση τροφίμων για το συσσίτιο των μαθητών, τόσο από το Έμπτεδο Τάγμα όσο και από το Κέντρο Εφοδιασμού Χανίων, θα γινόταν με την καταβολή του ανάλογου αντιτίμου και σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού Διαχειρίσεως υλικού του Στρατεύματος.

Από τις 10 Μαΐου είχε ληφθεί η απόφαση να διενεργηθούν οι εξετάσεις της Σχολής μέσα στο δεύτερο δεκαήμερο του Μαΐου. Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται από 12 έως 15 Μαΐου. Στις 16 Μαΐου ο Υπουργός Στρατιωτικών Εμμ. Τζανακάκης με την υπ' αριθ. 1099 τηλεγραφική επείγουσα διαταγή του προς τη Σχολή Ευελπίδων στη Γωνιά εντέλλεται τα παρακάτω:

1. Μετά του πίνακος των αποτελεσμάτων των Ευελπίδων να συνυποβάλητε και φύλλα μητρώου αυτών έστω και καθ' ομολογίαν.
2. Άμα τη λήξει των εξετάσεων οι Ευέλπιδες να διαθετώσιν αυθημερόν ως ακολούθως, χορηγούμενων εις αυτούς φύλλων πορείας:
Εις 1ον Σύνταγμα Ταυρωνίτην Χανίων 37
Εις 2ον Σύνταγμα Μουρνιές Χανίων 33
Εις 3ον Σύνταγμα Ηρακλείου 36
Εις 4ον Σύνταγμα Ρεθύμνου 31
Εις 5ον Σύνταγμα Ρεθύμνου 41
Εις 6ον σύνταγμα Γαλατά Χανίων 48
Εις 7ον Σύνταγμα Ηρακλείου 44
Εις 8ον Σύνταγμα Αγιάς Χανίων 30
3. Η ονομασία τούτων θα εκτελεσθεί άμα τη κυρώσει του υποβληθησομένου πίνακος αποτελεσμάτων.
4. Οι μη διατεθέντες εκ των αξιωματικών της Σχολής να κατανεμηθώσιν εξ ίσου εις τα 6ον και 8ον Σύντάγματα Πεζικού.
5. Δια την τακτοποίησιν των εκκρεμούντων οικονομικών ζητημάτων της Σχολής, θα προκαλέσει τας σχετικές Διαταγάς η καθ' Ημάς Διεύθυνσις Επιμελητείας.
6. Ο Διαχειριστής της Σχολής παραλαμβάνων άπαν το αρχίον να παρουσιασθεί εις την Διεύθυνσιν Επιμελητείας εις ην και αποσπάται.
7. Η Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκησις Κρήτης να οργανώσει πρόχειρον τελετήν δια την παράδοσιν της σημαίας εις το Ιστορικόν Αρχεῖον Κρήτης προς προσωρινήν φύλαξιν αυτής".

Αλλά η σημαία της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, παρά τη ρητή διαταγή, ουδέποτε παραδόθηκε στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης.

Στις 18 Μαΐου, σε συνέχεια της προηγούμενης διαταγής, ο Διευθυντής, αποστέλλει την παρακάτω επείγουσα τηλεγραφική διαταγή:

1. Η κίνησης των Ευελπίδων δια τα Συντάγματα εις α τοποθετηθήσονται θα γίνει δι' αυτοκινήτων άτινα θέλει αποστείλει το καθ' ημιάς IV Γραφείον.
2. Η κίνησης των αξιωματικών και η μεταφορά των αποσκευών αυτών εις τας μονάδας εις ας τοποθετηθήσονται θα γίνει δια των συνήθων μεταφορικών μέσων.
3. Οι Ευέλπιδες θα παραλάβωσι μεθ' εαυτών άπαντα τα δημόσιά των είδη, πλην του οπλισμού.
4. Τα της παραδόσεως του οπλισμού και των πυρομαχικών θα ρυθμίσει η καθ' Ημιάς Διεύθυνσις Πυροβολικού, τα της επιμελητείας κλπ. η Διεύθυνσις Επιμελητείας.
5. Η διάθεσις των μη διατεθέντων εισέτι αξιωματικών της Σχολής εις τα Συντάγματα δον και δον θα γίνει ως ορίζει η ανωτέρω μνημονευομένη Διαταγή του Υπουργείου. Να παραμείνει προσωρινώς ο Διαχειριστής. Ο υπολοχαγός Λυγιδάκης να παρουσιασθεί εις το Υπουργείον Στρατιωτικών (Διεύθυνσιν Μηχανικού).
6. Οι αξιωματικοί θα λάβωσι τας αποδοχάς των εκ των Συνταγμάτων εις α θα παρουσιασθώσιν.
7. Οι Ευέλπιδες αναχωρούντες εκ της Σχολής θα λάβωσι τροφήν εις χρέμα 2-5 ημερών, αναλόγως του τόπου εις ον προορίζονται".

Στις 18 και 19 Μαΐου οι Ευέλπιδες άρχισαν να λυπαίνονν και να παραδίδουν τον οπλισμό τους στη διαχείριση της Σχολής, εν όψει της αναχωρήσεως για τις μονάδες όπου είχαν ήδη τοποθετηθεί και για τις οποίες θα έφευγαν στις 20 Μαΐου. Αλλά δεν πρόλαβαν.

Η προπαρασκευή της Γερμανικής επίθεσης εναντίον της Κρήτης είχε αρχίσει πολύ νωρίτερα και από τις 14 Μαΐου είχαν αρχίσει οι συστηματικοί βομβαρδισμοί επιτεγμένων στόχων, μεταξύ των οποίων ήταν η πόλη των Χανίων και βέβαια το αεροδρόμιο Μάλεμε, κοντά στο Κολιμτάρι. Τα ελάχιστα αεροσκάφη που βρισκόταν εκεί διατάχθηκαν να φύγουν από το αεροδρόμιο για την Αίγυπτο στις 19 Μαΐου.

Στις 6:30 περίπου το πρωί της Τρίτης, 20ής Μαΐου 1941, οι σταθμοί επιτηρήσεως αέρος Κρήτης ανέφεραν την προσέγγιση αεροσκαφών. Κι ύστερα από λίγα λεπτά σμήνη βομβαρδιστικών γέμισαν τον ουρανό και, από χαμηλό ύψος, άρχισαν κατά κύματα σφοδρό βομβαρδισμό της περιοχής του Μάλεμε. Με την αναχώρηση των μαχητικών και βομβαρδιστικών αεροσκαφών, εμφανίσθηκαν αεροπλάνα Γιούνγκερ 52 και ανεμοπλάνα που κυριολεκτικά κάλυψαν το ατέραντο του ουρανού και σκίασαν τον ήλιο. Συγχρόνως άρχισε και η ρίψη των Γερμανών αλεξιπτωτιστών, γύρω στις 8 το πρωί, που με τα χέρια ανοικτά και με τα πολύχρωμα αλεξιπτωτά τους όρμησαν πάνω από το τελευταίο ελεύθερο κομμάτι της Ελληνικής γης. Η επική Μάχη της Κρήτης είχε αρχίσει. Η επιχείρηση "ΕΡΜΗΣ" των Γερμανών βρίσκεται σε εξέλιξη αλλά συναντά σθεναρή κι απέλπιση αντίσταση από Κρητικούς. Έλληνες στρα-

τιώτες και συμμάχους.

Η επίθεση των Γερμανών αντιμετωπίστηκε από τους Ευέλπιδες με ψυχραιμία. Μέσα σε μισή ώρα από τη ρίψη των πρώτων αλεξιπτωτιστών είχαν σπεύσει στη διαχείριση της Σχολής σε κελί του Μοναστηριού, και με διαταγή του υπολοχαγού Ευθυμιοπούλου, διοικητή του 1ου Λόχου και αρχαιότερου από τους αξιωματικούς που βρισκόταν τη στιγμή εκείνη στη Μονή, άρχισαν να παραλαμβάνουν τον οπλισμό τους και να τον απολειτουργούν χρησιμοποιώντας τμήματα της στολής τους. Στο μεταξύ ήλθε και ο Διοικητής του 2ου Λόχου υπολοχαγός Κωνσταντόπουλος και οι δύο Λόχοι των Ευελπίδων παίρνουν θέση, δια μέσου της χαράδρας που κατέληγε στη Μονή, στα δυτικά υψώματα του Μοναστηριού της Γωνιάς, αφού τοποθετούν το πολυβόλο Σαιντ-Ετιέν στο δυτικό βραχώδες ύψωμα, για αντιαεροπορικές βολές.

Στο μεταξύ οι Γερμανοί προελαύνουν. Κι όταν βρίσκονται σε απόσταση 300 έως 500 μέτρων από τις θέσεις της Σχολής, αρχίζουν οι Ευέλπιδες να βάλουν εναντίον τους. Σύγκριση βέβαια μεταξύ των οπλισμών είναι αδύνατη. Πώς να συγκριθούν τα τέλειου τύπου αυτόματα, ημιαυτόματα τουφέκια, οπλοπολυβόλα, όλμοι, με τα απηρχαιωμένα Μάουζερ των φλογερών Ευελπίδων, που παρά τις σχετικές ενέργειες δεν είχαν αντικατασταθεί με σύγχρονα όπλα; Κι όμως παρά την τελαότητα των όπλων τους, που θερίζουν τις θέσεις των Ευελπίδων, οι Γερμανοί είναι καθηλωμένοι και δεν μπορούν να προχωρήσουν. Αιφνιδιάζονται από τη σθεναρή αντίσταση και, με συνεχείς ρίψεις φωτοβολίδων προς τις θέσεις της Σχολής, ειδοποιούν τα μαχητικά αεροσκάφη που περιτολούν και ζητούν ενισχύσεις.

Τιμή στο πρώτο αίμα που βάφει τα ανασκαμμένα χώματα του Κολυμταριού. Ο Εύελπς Ι Νικόλαος Ιατρούλης κείται νεκρός στην αγκαλιά της Κρήτης. Μα γίνεται θάρος και πείσμα. Ο Εύελπς Πέτρος Κωστόπουλος και οι σημαθητές του κατεβάζουν τη σβάστικα από ένα μικρό ύψωμα και σκοτώνουν τέσσερις Γερμανούς αλεξιπτωτιστές.

Το πολυβόλο Σαιντ-Ετιέν, αφού έριξε και το τελευταίο από τα ελάχιστα διαθέσιμα φυσίγγια, καταστρέφεται ύστερα από διαταγή του Διοικητή του Τάγματος. Στο μεταξύ οι Γερμανοί κατακλύζουν το χώρο και σφυροκοπούν τους Ευέλπιδες που αγωνίζονται αγώνα άνισο. Σιγά σιγά τελειώνουν τα πυρομαχικά και ομαδικά όπλα δεν υπάρχουν. Από τα πέντε οπλοπολυβόλα λειτούργησε μόνο το ένα, που μετά από μερικές βολές κι αυτό σταμάτησε, ενώ από τα υπόλοιπα τουφέκια ελάχιστα συνεχίζουν να λειτουργούν. Δεν υπάρχουν τραυματισφορείς και φορεία για τους πρώτους τραυματίες και κάτω από τον πυρακτωμένο Μαγιάτικο ήλιο λαχταρούν λίγο δροσερό νερό. Η επικοινωνία με τα Χανιά για τη λήψη οδηγιών ή διαταγών είναι αντίταρκτη.

Και δεύτερος Εύελπς, ο Γεώργιος Κουβελίδης, χαρίζει τα νιάτα του στον υπέρ πάντων αγώνα. Οι τραυματίες Ευέλπιδες μεταφέρονται με δυσκολία

στο χωριό Ροδαπού.

Είναι περίπου 11 το πρωί κι ο οπλισμός που διαθέτουν οι Ευέλπιδες είναι το ατομικό τους τουφέκι και 10 με 15 φυσίγγια. Κι όμως έχουν καθηλώσει τους Γερμανούς που βάζουν συνεχώς εναντίον τους, και παρά τους πολυβολισμούς που υφίστανται από Γερμανικά μαχητικά αεροπλάνα.

Η κατάσταση για τη Σχολή συνεχώς επιδεινώνεται. Οι Γερμανοί συγκεντρώνονται στην περιοχή του Κολυμταριού και ετοιμάζονται για μεγαλύτερη επίθεση, ενώ τα αεροσκάφη τους συνεχίζουν τα πυρά τους εναντίον των θέσεων των Ευελπίδων. Γύρω στις 4 το απόγευμα η κατάσταση είναι κρίσιμη και ο Διοικητής της Σχολής αναγκάζεται να διατάξει τη σύμπτυξη του Τάγματος σε ύψωμα περίπου 500 μέτρα βόρεια από τις αρχικές θέσεις της Σχολής. Τώρα τα φυσίγγια για κάθε ατομικό τουφέκι δεν είναι παραπάνω από 5 έως 10.

Στις 6 το απόγευμα η κατάσταση για τους Ευέλπιδες είναι απελπιστική. Είναι πια σχεδόν άοπλοι, χωρίς φυσίγγια, μόνο με μερικές χειροβομβίδες. Ο Διοικητής τους παίρνει την απόφαση να οδηγήσει τη Σχολή, από τις υπώρειες των Λευκών Ορέων, προς τα Χανιά, όπου φαίνεται ότι έχει σταθεροποιηθεί ένα είδος μετώπου. Έτσι διατάσσει νέα σύμπτυξη το σούρουπο στην περιοχή του Ροδαπού και εκεί ανακοινώνει στους Ευέλπιδες την απόφασή του.

Την 20ή Μαΐου 1941, πρώτη μέρα της Μεγάλης, Επικής Μάχης, δέκα Ευέλπιδες ρυτίδιασαν με άλικα αιμάτινα ρυάκια το πονεμένο πρόσωπο της πληγωμένης, μαχόμενης Κρήτης, που τους δέχτηκε στα σπλάχνα της και σαν μάννα τους θρήνησε για το χαμιά τους:

1. Εύελπης Νικόλαος Ιατρούλης
2. Εύελπης Αλέξανδρος Ιατρίδης
3. Εύελπης Δημήτριος Κούτσιας
4. Εύελπης Γεώργιος Κουβελίδης
5. Εύελπης Ιωάννης Καραμετάτης
6. Εύελπης Γεώργιος Μόραλης
7. Εύελπης Μιχαήλ Πατέρης
8. Εύελπης Γεώργιος Παπαγεωργίου
9. Εύελπης Ιωάννης Παταπαναγιώτου
10. Εύελπης Γεώργιος Ρέβας

Στις 10 περίπου το βράδυ ξεκινά η Σχολή Ευελπίδων το δύσκολο δρόμο, διασχίζει την οδό Κολυμταριού-Καστελίου, και με ολονύκτια πορεία φθάνει τα ξημερώματα της 21ης Μαΐου στο χωριό Δελιανά. Το απόγευμα της ίδιας μέρας μια Διμοιρία Ευελπίδων επιτίθεται σε δύναμη Γερμανών μοτοσυκλετιστών που ερχόταν στα Δελιανά και μετά από 15λεπτη συμπλοκή σκοτώνονται τέσσερις Γερμανοί ενώ οι υπόλοιποι τρέπονται σε φυγή. Ύστερα από λίγο η Σχολή υφίσταται αεροπορική επίθεση αλλ' ευτυχώς χωρίς θύματα.

Στο μεταξύ ο Διοικητής της Σχολής αποστέλλει αξιωματικό - σύνδεσμο στα Χανιά, για να αναφέρει στις εκεί Στρατιωτικές Αρχές την απόφασή του να οδηγήσει τη Διλοχία των Ευελπίδων ανατολικά.

Τη νύχτα της 21ης προς 22α Μαΐου η Σχολή μετακινείται από τα Δελιανά στο Σέμπρωννα, όπου φθάνει τις πρώτες πρωινές ώρες. Εκεί παρέχεται στους επί διήμερο νησιτικούς Ευέλπιδες λίγο φαγητό και τη νύχτα ξεκινούν και πάλι. Στη Χωστή, όπου φθάνουν το πρωί της 23ης Μαΐου, παραμένουν όλη την ημέρα χωρίς φαγητό. Ξεκινούν και πάλι το βράδυ, τις πρωινές ώρες της 24ης Μαΐου φθάνουν στους Λάγκους, όπου και πάλι παραμένουν χωρίς τροφή. Μετά από ολονύκτια πορεία, με οδηγούς χωροφύλακες και χωρικούς, φθάνουν στις 3 το πρωί της 25ης Μαΐου στο ορεινό Θέρισσο, όπου κατά τη διάρκεια της ημέρας τους παρέχεται ως τροφή λίγο τυρί. Ο αξιωματικός σύνδεσμος που επρόκειτο να συναντήσει τη Σχολή μεταξύ Λάγκων και Θερίσου δεν ήλθε τελικά στο προκαθορισμένο σημείο και κατ'εξοχήση η φήμη ότι είχε προωθηθεί προς το χωριό Ραμινή του Αποκόρωνα. Τα ξημερώματα της 26ης Μαΐου οι Ευέλπιδες έφθασαν στο χωριό Δρακώνα, όπου τους διανεμήθηκε ως συσσίτιο λίγο βραστό κρέας και μια οκά ψωμί ανά διμοιρία. Στη Δρακώνα υφίστανται γύρω στο μεσημέρι και επίθεση από γερμανικό αεροπλάνο, χωρίς όμως θύματα.

Το πρωί της 27ης Μαΐου βρίσκει τη Σχολή στη Ραμινή, όπου και έρχεται σε επαφή και με τον αξιωματικό-σύνδεσμο που είχε σταλεί στα Χανιά. Εκείνος πληροφορεί τη Διοίκηση της Σχολής ότι η Μάχη της Κρήτης έφθανε πια στο τέλος της, με τους Γερμανούς να υπερτερούν, την οργανωμένη αντίσταση να κάμπτεται και τους συμμαχούς να έχουν διαταχθεί να προωθηθούν προς τα Σφακιά, για να αναχωρήσουν για τη Μέση Ανατολή. Η πόλη των Χανίων είχε επανειλημμένως βομβαρδισθεί και είχε παραδοθεί στις φλόγες ενώ τα χωριά και του Αποκόρωνα, περιοχής που βρισκόταν οι Ευέλπιδες, Καλύβες, Βρύσες, Αρμένιοι, Τσιβαράς, Στύλος, Φρές, Τζιτζιφές, βομβαρδιζόταν συνεχώς. Στο Φρε βρισκόταν το Ελληνικό Στρατηγείο και ο αντιπρόσωπος της Ελληνικής Κυβερνήσεως Στέλιος Δημητρακάκης.

Κατόπιν όλων αυτών ο Διοικητής της Σχολής αποφασίζει να μετακινηθούν οι Ευέλπιδες προς το χωριό Εμπρόσνερο και παράλληλα να αποστείλει εκ νέου αξιωματικό-σύνδεσμο προς τον αναχωρούντα Υπουργό των Στρατιωτικών και να ζητήσει την αναχώρηση της Σχολής, για Αίγυπτο με τα κατάλληλα μέσα. Τα μεσάνυχτα της 27ης προς 28η Μαΐου οι Ευέλπιδες φθάνουν στο Εμπρόσνερο. Γύρω στις 2 το πρωί φθάνουν επίσης και ο λοχαγός Ρογκάκος και ανθυπολοχαγός Κουμανδράκης, που είχαν σταλεί στο Στρατηγείο για περαιτέρω οδηγίες. Αλλά τα νέα δεν είναι καλά: Είχε ήδη αρχίσει η εκκένωση του Νησιού. Οι σύμμαχοι προωθούντο προς τα Σφακιά, τα Ελληνικά πολεμικά πλοία είχαν ενταχθεί στο Βρετανικό Ναυτικό και το τελευταίο διαθέσιμο μέσον της Ελληνικής Κυβέρνησης ήταν το αντοτορπυλικό "Ολγα" που έφευγε για τη Μέση Ανατολή στις 5 το πρωί της ίδιας ημέρας.

Δεν μπορούσε λοιπόν να διατεθεί κανένα μέσον για τους Ευέλπιδες κι ο Διοικητής τους εξουσιοδοτείτο να διαλύσει τη Σχολή ή να παραδώσει τους Ευέλπιδες ως αιχμαλώτους πολέμου.

Στις 3:30 της 28ης Μαΐου άρχισε η τελευταία πορεία. Στις 5:30 σταμάτησαν σε ένα ύψωμα δεξιά του δρόμου προς Σφακιά και εκεί ο Διοικητής τους ανακοίνωσε ότι διαλύει τη Σχολή, διέταξε "Τους ζυγούς λύσατε" και αποχώρησε. Οι Ευέλπιδες έπρεπε τώρα πια να φροντίσουν μόνοι τους εαυτούς τους. Εξαντλημένοι, μετά από πορεία 8 ημερών, χωρίς σχεδόν τροφή, με ξεσχισμένα ρούχα και χωρίς χρήματα, τροφή και στέγη, πήραν την απόφαση να φύγουν για τα Σφακιά, απ' όπου θα προσπαθούσαν να διαφύγουν στην Αίγυπτο και να συνεχίσουν από εκεί τον αγώνα.

Το δρομολόγιο που ακολούθησαν οι Ευέλπιδες για τα Σφακιά ακολουθούσαν και οι σύμμαχοι βάσει διαταγής περί εκκένωσης της Κρήτης που είχε εκδοθεί από το Διοικητή των Συμμαχικών Δυνάμεων στρατηγό Φράνκμπεργκ στην οποία όμως διευκρινιζόταν ότι θα έφευγαν πρώτα τα στρατεύματα επιχειρήσεων και οι τραυματίες και μετά θα κατεβάλλετο προσπάθεια για να αναχωρήσουν οι άνδρες των βοηθητικών σωμάτων και σχηματισμών. Αυτό βέβαια δεν το γνώριζαν οι Ευέλπιδες, οι πρώτοι από τους οποίους, όταν έφθασαν στα Σφακιά, έσπευσαν να επιβιβασθούν στα πολεμικά πλοία που είχαν καταπλεύσει εκεί. Αυτό όμως τους απαγορεύθηκε από τις Βρετανικές δυνάμεις. Οι Ευέλπιδες παρέμειναν σε σπήλαια της περιοχής και, παρά τους βομβαρδισμούς της Γερμανικής Αεροπορίας, περίμεναν εκεί μέχρι και τις 30 Μαΐου, υπακούοντας στην απαγορευτική διαταγή των Βρετανών.

Τη νύκτα της 31ης Μαΐου υπολογιζόταν ότι περίμεναν για επιβίβαση στα Σφακιά περίπου 10.000 άνδρες, από τους οποίους μερικές εκατοντάδες ήταν Έλληνες, μεταξύ των οποίων και οι Ευέλπιδες. Στις 23:20 της 31ης Μαΐου κατέπλευσαν τέσσερα πολεμικά, στα οποία επιβιβάστηκαν 4.000 Βρετανοί, μερικές δεκάδες Έλληνες και 15 Ευέλπιδες. Στη Βρετανική δύναμη που είχε απομείνει πίσω δόθηκε η εντολή παράδοσης στους Γερμανούς. Οι Ευέλπιδες, αρνούμενοι να παραδοθούν στα εχθρικά στρατεύματα, αποφάσισαν να διασκορπισθούν στα χωριά των Χανίων και του Ρεθύμνου για να αποφύγουν την αιχμαλωσία.

Επί τρεις μήνες διαφεύγουν στα βουνά της δυτικής Κρήτης, ενώνονται με τους ηρωικούς Κρητικούς και τους συμμάχους και πολεμούν μαζί τον κατακτητή. Πολλοί συλλαμβάνονται και μαζί με συλληφθέντες επίσης συμμάχους αποστέλλονται σε στρατόπεδα αιχμαλώτων στην περιοχή του Μάλεμε, στις παιδικές εξοχές Χανίων και στο Ρέθυμνο, ή μεταφέρονται στην ηπειρωτική Ελλάδα. Άλλοι καταφέρνουν να ξεφύγουν διασπώντας το Γερμανικό κλοιό και επιστρέφουν αργότερα με μικρά πλοία στη Στερεά Ελλάδα, εντάσσονται στις Εθνικές Αντιστασιακές Οργανώσεις των πόλεων και τις Εθνικές Ανταρτικές Ομάδες και συνεχίζουν τον ιερό αγώνα τους. Άλλοι, τέλος καταφέρνουν να διαφύγουν στη Μέση Ανατολή, όπου μαζί με άλλους οπλίτες και

αξιωματικούς συγκροτούν τις Ελληνικές Ταξιαρχίες και τον Ιερό Λόχο. Πενήντα τέσσερις Ευέλπιδες άφησαν την πνοή τους στην αιματοβαμμένη γη της Κρήτης, χωρίς να λογαριάσουμε αυτούς που υπέκυψαν στις κακουχίες του πολέμου και όσους έμειναν ανάπηροι.

Αλλά η ευλογημένη ώρα της Απελευθέρωσης έφθασε μερικά χρόνια αργότερα. Τη σημαία της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, το ιερό σύμβολο που ενέπνευσε τα νεαρά φλογερά παιδιά της Τάξης 1943, τα ενθάρρυνε με τους γαλάζιους κυματισμούς της και τους έδειξε το δρόμο της Τιμής και της Ελευθερίας, επέστρεψε στη Σχολή στις 6 Οκτωβρίου 1945 ο υπολοχαγός Νικόλαος Λυγδάκης. Η σημαία είχε παραδοθεί στη σύζυγό του και διασώθηκε με τη βοήθεια του Ηγουμένου του Μοναστηριού της Γωνιάς, όπου οι Ευέλπιδες είχαν βρεί καταφύγιο κατά τις πρώτες ημέρες της καθόδου τους στην Κρήτη. Η πολεμική πια σημαία της Σχολής παρασημοφορήθηκε στις 26 Ιανουαρίου 1946, εν ονόματι του Βασιλέως, από τον Αντιβασιλέα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Δαμασκηνό και τον Υπουργό των Στρατιωτικών, με τα παράσημα του Ταξιάρχη του Αριστείου Ανδρείας και του Πολεμικού Σταυρού 1ης Τάξεως. Το σχετικό σκεπτικό ανέφερε ότι απονέμονται οι πολεμικές αυτές διακρίσεις "Δια την ηρωικήν δράσιν των 300 Ευελπίδων, οίτινες ου μόνον υπό μοιραίας δυσχερείας διεπεραιώθησαν εις Κρήτην κατά τον Απρίλιο 1941, αλλά και συγκροτηθέντες εις Τάγμα έλαβον μέρος κατά τας επιχειρήσεις αποβάσεως των Γερμανών και τας μετέπειτα τοιαύτας, μέχρι πέρατος, επιδείξαντες, παρά τας σοβαράς απώλειας των, ακατάβλητον πολεμικόν μένος, απαράμυλλον αυτοθυσίαν και ηρωισμόν".

Αυτός ήταν ο επίλογος της δραματικής προσπάθειας και του ηρωισμού των 300 Ευελπίδων της 1ης Τάξης (1943), που την Άνοιξη του 1941, σαν άλλοι 300 στρατιώτες του Λεωνίδα, όρισαν τους εαυτούς τους να φυλάγουν τις Θερμοπύλες της στερνής, εκείνη την ώρα, ελεύθερης γης της Κρήτης. Κι η Κρήτη δεν τους ξεχνά. Έχει κλεισμένους στη μνήμη και στα σπλάχνα της τους έφθβους εκείνους που αφήγησαν διοικήσεις, στοιχεία της Φύσεως και σιδεροαρματωμένους γίγαντες του Βορρά και πρόσφεραν τη φλόγα της Ελληνικής ψυχής τους στον ωραίο Αγώνα. Στο χώρο, που αυτοί - από τους πρώτους - αντιμετώπισαν τη λαίλαπα της Γερμανικής επίθεσης, μνημείο λιτό, απλό και απέραντο θυμίζει τη θυσία της νιότης τους στο βωμό της Ελευθερίας. Αλλά μνημείο περίλαμπρο κι αντάξιο της μεγάλης προσφοράς τους έχει ο κάθε Κρητικός μέσ' την καρδιά του, γιατί κι ο ίδιος ξέρει τι σημαίνει να ζεις και να πεθαίνεις Ελεύθερος.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Αρχείο Παύλου Γύπαρη

Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων - Τάγμα Ευελπίδων

- Έκθεσις των διαδραματισθέντων γεγονότων εν τη Σχολή Ευελπίδων

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Προσωπικού αρ. πρωτ. Ε.Π.4-
Διαταγή/1-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Επιμελητείας αρ. πρωτ. 66/4-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Προσωπικού αρ. πρωτ. 27/5-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Προσωπικού αρ. πρωτ. 207/8-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Υγειονομικού αρ. πρωτ. 606/12-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Επιμελητείας αρ. πρωτ. 445/14-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Προσωπικού αρ. πρωτ. 1099/16-5-1941

- Υπουργ. Στρατιωτικών - Διεύθυνσις Προσωπικού αρ. πρωτ. 1816/18-5-1941

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

- Ούνιστον Τσώρτσιλ - Β Παγκόσμιος Πόλεμος

- Η μάχη των ορίων

- ΓΕΣ - ΔΙΣ - Η Μάχη της Κρήτης

- Στρατιωτικά Νέα 21/4/1971

- Λεύκωμα Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων 1928 - 1991

- Εφημ. "Βραδινή" 24/5/1971

- ΓΕΣ (7ο ΕΓ.) - Λίντελλ Χαρτ - Ιστορία του Β Παγκοσμίου Πολέμου

- Στρατιωτική Επιθεώρηση Μαρτ. - Απρ. 1991

- ΓΕΣ - ΔΙΣ - Επίτομη Ιστορία Ελληνοϊταλικού και Ελληνογερμανικού πολέ-
μου 1940 - 41

- Παύλου Γύπαρη - Ήρωες και Ηρώισμοι στη Μάχη της Κρήτης

- Ιω. Μανωλακάκη - Ο Γολγοθάς της Κρήτης

- Ν. Μακρυγιάννη - Το λυκόφως των ελπίδων - Κρήτη 1941

- Stewart IMDG - Η Μάχη της Κρήτης

